
Introduktion till dataetik

Niklas Möller (nmoller@kth.se)

ETIKMOMENT DD1390 HT-2016

KTH

ADVARSEL

**DENNE MAND ER FARLIG!
HAN ER INGENIØR.
MAN HAR LÆRT HAM ALT OM TEKNIK
MEN INTET OM SAMFUNDET.**

Derfor forurener han.

Derfor bygger han menneskefjendske miljøer.

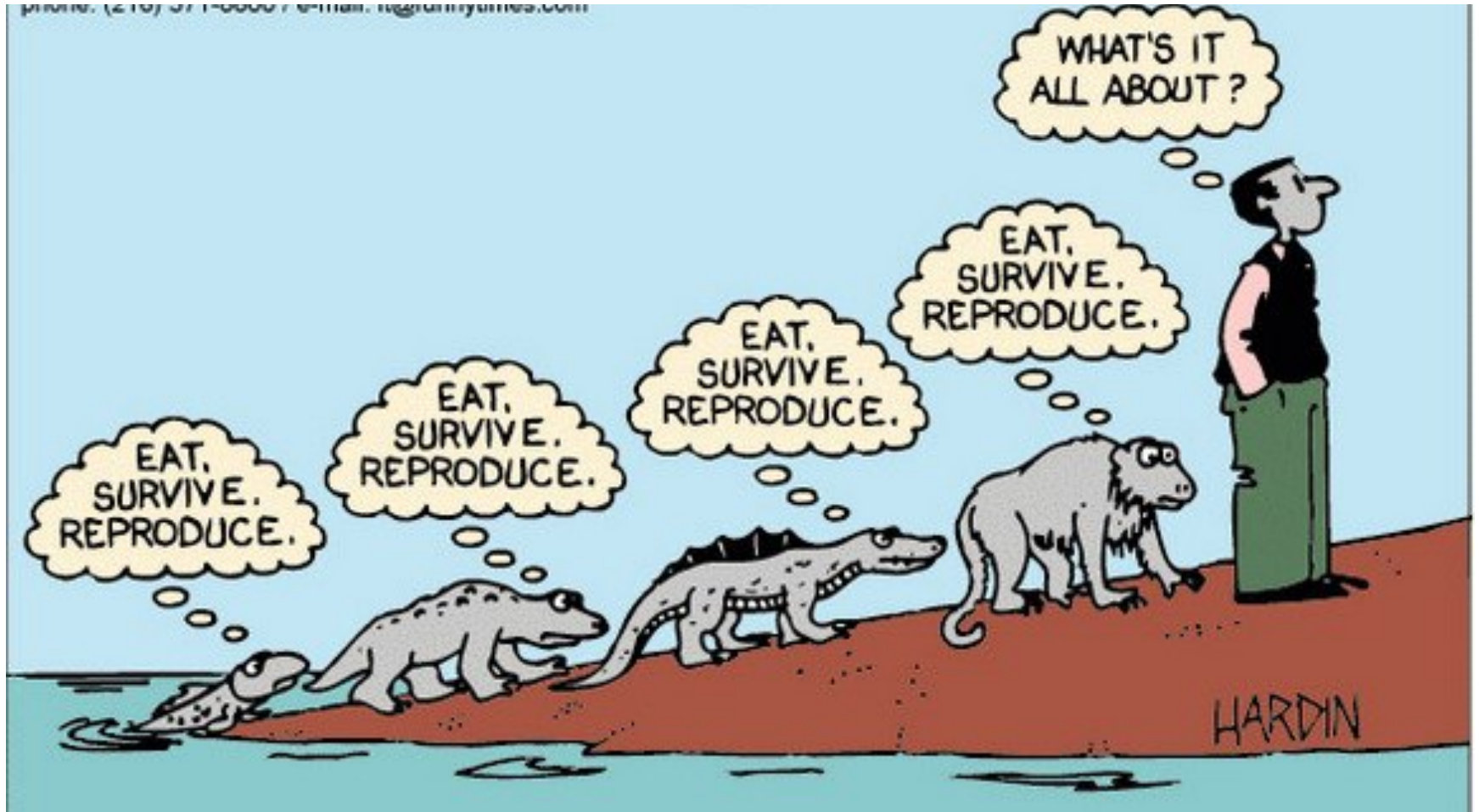
Derfor producerer han våben og giftstoffer.

Etikmomentet

- Två föreläsningar om etik (idag och torsdag)
 - En gruppövning
 - Obligatoriskt:
 - Skriva etikessä. Se kurshemsidan.
Frågor om fildelning, ägande av mjukvara och personlig integritet. Kurslitteraturen och information om poängbedömning finns också där.
 - Delta i gruppövningen, för info om grupper och tider, se kurshemsidan
-

Föreläsningssinnehåll

- Idag: Introduktion till dataetik.
 - Ge exempel på etiskt relevanta frågor som rör datateknik.
 - Introducera några typer av etiska kärnfrågor som rör yrkesroll som ingenjörer.
 - Nästa gång: introduktion till etiska teorier. De tre vägarna:
 - Konsekventialism
 - Deontologi
 - Dygdetik
-

-
- Etik handlar om vad som är rätt och fel, gott och ont, och hur vi bör leva. Exempelvis:

”Är det rätt eller fel med dödsstraff?”

”Är alla människor lika mycket värda?”

“Bör jag ge till tiggaren på gatan?”

Begreppen etik & moral

- ”Etik” (fr. grekiskan) och ”moral” (fr. latinet) är i princip utbytbara (båda har att göra med seder). Ofta görs denna skillnad:
 - Etik = yrkeslivet, det offentliga livet, samhällsnormer
 - Moral = privatlivet, karaktärsegenskaper

Men gränsen är inte exakt så tänk på dem som synonyma begrepp.

(Inom politiken: ”etik och moral”, förstärkningsuttryck men kan uppfattas som att man säger lyrik och poesi.)

Etik – juridik?

- Ofta sammanfaller rätt och fel enligt lagen med vad vi anser är rätt och fel *moraliskt*.
 - Lagstiftningen reflekterar moraluppfattningar om rätt och fel.
 - Men, i allmänhet är ofta moralen ”strängare” än lagen: ex affärsetik och omoraliskt beteende av privatpersoner.
-

Etik och sanning:

Jämför följande påståenden:

- **Vardag:** Det regnar ute.
 - **Matematik:** $2+2=4$
 - **Etik:** Det är fel att använda tortyr.
1. Finns sant/falskt på samma sätt för dessa tre påståenden?
 2. Hur hanterar vi oenighet kring dessa påståenden?
-

- *Diskutera* -

- *Handlar moral bara om tycke och smak, eller finns det rätt och fel i moraliska frågor?*
- *Är moralen skapad av människor, eller finns gott och ont oberoende av oss?*

Moralfilosofins delområden

- **Metaetik** (har att göra med naturen hos moraliska fenomen): *Vad betyder det att något är rätt eller fel? Kan moraliska påståenden vara sanna eller falska?*
 - **Normativ etik** (föreskrivande morallära): *Hur bör man handla? Vilka handlingsmål är goda?*
 - Tillämpad etik (här används de begreppsliga verktygen från den normativa etiken på specifika situationer/frågor: *Har exempelvis ingenjörer ett moraliskt ansvar för slutprodukten, även om de själva endast arbetar med en avgränsad del?*
-

Fakta och värderingar

Moral handlar om värderingar, inte fakta.
Men vad är egentligen skillnaden?

(1) Landminor skadar i huvudsak civila.

Faktautsaga.

**(2) Det är omoraliskt att tillverka
landminor.**

Värdeutsaga.

**(3) Vi är ense om att det är omoraliskt att
tillverka landminor.**

Faktautsaga.

Dataetiken rör frågor om:

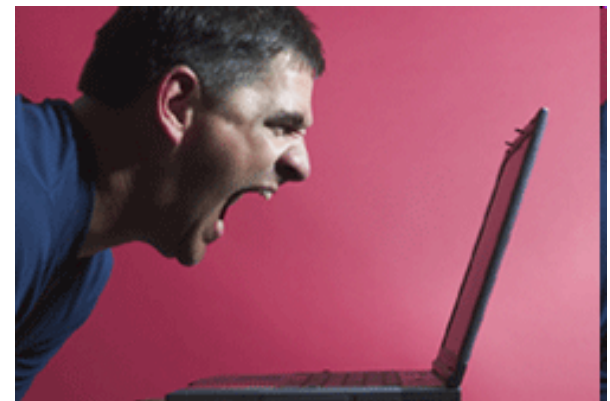
1. Datorer på arbetsplatsen
2. Datorsäkerhet
3. Integritet
4. Immateriell egendom/ägande av digitala objekt
5. Ansvar
6. Globalisering

Computer Ethics

1) Datorer på arbetsplatsen.

- Leder till ökande arbetslöshet?
- Hur påverkas hälsan hos de som ska arbeta med datorerna?

2. Datorsäkerhet

- Ex: Skydda personliga och sekretessbelagda uppgifter och att data och program inte ändras utan behörighet.
- Hur skydda datorer från
 - Skadlig programvara som ex. virus, maskar, trojanska hästar och logiska bomber?
 - "Hackers"

3. Integritet

- Datateknikens kapacitet att lagra, sammanställa och analysera information framställs ofta som ett hot mot integriteten.
 - Integritetsfrågan – en av de äldsta inom dataetiken
-

Big Brotherware

Två av de skäl som brukar anföras för att använda Big Brotherware på arbetsplatser är:

(a) Företaget måste kunna kontrollera att dess datorer inte används för att ladda ned t.ex. barnpornografi eller olagliga programkopior.

(b) Dataspel och privatkorrespondens på arbetsplatsen kan kosta företaget stora belopp.

Är dessa skäl tillräckliga för att övervaka de anställdas aktiviteter på företagets datorer?

4. Immateriell egendom (ägande av digitala objekt)

- Vad kan man äga? Kan man äga programvara? Kan man äga information? Eller är all information fri? Kan man ta patent på algoritmer?
- Olaglig kopiering och nedladdning gör att företag går miste om oerhörda summor med pengar.

5. Ansvar

- Specialistkunskap och makt att förändra världen kräver ansvarsfullhet.
 - Vara medveten om möjliga intressekonflikter, ex. inom ett företag och mellan ett företag och det omgivande samhället.
 - Etiska koder och policys ska hjälpa professionella datoranvändare att förstå vad ett ansvarsfullt agerande kräver i olika situationer.
-

Sveriges Ingenjörers hederskodex, antagen 20/11- 00

1. Ingenjören bör i sin yrkesutövning känna ett personligt ansvar för att tekniken används på ett sätt som gagnar människa, miljö och samhälle.
2. Ingenjören bör sträva efter att förbättra tekniken och det tekniska kunnandet i riktning mot ett effektivare resursutnyttjande utan skadeverkningar.
3. Ingenjören bör ställa sitt kunnande till förfogande i offentliga och enskilda sammanhang för att uppnå bästa beslutsunderlag och belysa teknikens möjligheter och risker.
4. Ingenjören bör inte arbeta inom eller samverka med företag och organisationer av tvivelaktig karaktär eller med mål som strider mot personlig övertygelse.
5. Ingenjören bör visa full lojalitet mot arbetsgivare och arbetskamrater. Svårigheter härvidlag bör tas upp till öppen diskussion, i första hand på arbetsplatsen.
6. Ingenjören får inte använda otillbörliga metoder i tävlan om anställning, uppdrag eller beställning, ej heller försöka skada kollegors anseende genom obefogade beskyllningar.
7. Ingenjören bör respektera anförtrodda upplysningars konfidentiella natur samt andras rätt till uppslag, uppfinningar, utredningar, planer och ritningar.
8. Ingenjören får inte gynna obehöriga intressen och bör öppet redovisa ekonomiska och andra intressen som kan påverka tilltron till hans eller hennes opartiskhet och omdöme.
9. Ingenjören bör enskilt och offentligt, i tal och skrift, sträva efter ett sakligt framställningssätt och undvika felaktiga, missvisande eller överdrivna påståenden.
10. Ingenjören bör aktivt stödja kollegor, som råkar i svårigheter på grund av ett handlande i enlighet med dessa regler, samt enligt bästa övertygelse avstyra brott mot dem.

Etisk policy för KTH

Denna policy sammanfattar de etiska värderingar och principer som ska vara gemensamma för alla som är verksamma vid KTH. Policyn ska vara ett redskap för att ta ställning i de etiska frågor som uppkommer i verksamheten. Den ska också vara en utgångspunkt och stimulans för fortsatt etisk diskussion både inom KTH och i samverkan med omgivningen.

I övrigt ska alla verksamma vid KTH känna till och följa de lagar, förordningar och lokalt beslutade styrdokument som har betydelse för den egna verksamheten.

KTH:s värdegrund

KTH har en värdegrund baserad på demokrati, människors lika värde, mänskliga fri- och rättigheter samt en fri och öppen diskussion. Jämställdhet mellan kvinnor och män samt avståndstagande från alla former av diskriminering är både en kvalitetsfråga och en självklar del av KTH:s värdegrund. Jämställdhet och mångfald bland anställda och studerande är också en viktig resurs för KTH.

KTH:s verksamhet bygger på övertygelsen att utbildning och forskning kan och bör bidra till bättre levnadsbetingelser och till en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar samhällsutveckling. Som tekniskt universitet har KTH ett särskilt ansvar för att utveckla och förmedla kunskap som behövs för att främja en sådan hållbar utveckling. Verksamheten ska genomföras på ett sådant sätt att KTH:s resurser används effektivt utan att ge avkall på kvalitet och service.

Vetenskapens framsteg bygger på öppenhet och samverkan. KTH verkar för aktiv kunskapsspridning, fritt informationsutbyte och nationellt såväl som internationellt samarbete.

Det åligger alla som är verksamma vid KTH att:

- bemöta varandra med respekt oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, politisk övertygelse, social bakgrund, sexuell läggning, funktionshinder och ålder,
 - som företrädare för KTH och som vetenskapliga experter uppträda sakligt, opartiskt och hederligt,
 - medverka till KTH:s oväld och dess politiska och religiösa oberoende,
 - avstå från bisysslor som skadar förtroendet för KTH:s vetenskapliga kompetens och opartiskhet,
 - hantera potentiellt känsliga personuppgifter med respekt för den personliga integriteten,
 - inte använda av KTH tillhandahållen datorutrustning eller andra resurser för pornografiska, rasistiska eller andra otillbörliga ändamål,
 - sträva efter en god arbetsmiljö och goda relationer mellan alla som arbetar och studerar på KTH.
-

6. Datorer och globalisering.

- Ex: Vilka länders lagar ska reglera det som sker ex över Internet?
- Kommer klyftorna mellan rika och fattiga länder att öka?

